

VERKIEZINGSPROGRAMMA 2022 - 2026

GROENLINKS

VIJFHEERENLANDEN

In dit verkiezingsprogramma geven wij onze standpunten op onderwerpen die de komende vier jaar aan de orde zijn. Zie voor onze uitgangspunten en lange termijn doelstellingen het beginselprogramma van GroenLinks Vijfheerenlanden.

Inhoud

LANDBOUW EN NATUUR	3
LANDSCHAP EN TOERISME	4
VOLKSHUISVESTING	5
ENERGIETRANSITIE	6
SOCIAAL DOMEIN	7
Inclusiebeleid	7
Maatwerk	8
Gezondheids- en preventiebeleid	8
Gezond en veilig opgroeien in Vijfheerenlanden	8
Armoede- en schuldenbeleid	9
Dorp en wijk centraal	9
ECONOMIE, VERKEER EN MILIEU	11
CULTUURANBOD	12

LANDBOUW EN NATUUR

De gemeente Vijfheerenlanden draagt bij aan een robuuste agrarische sector, in harmonie met de natuur. We zien het als onze opdracht ruimte te creëren voor plattelandsondernemers die niet meegaan in de efficiency-race tegen de laagste kostprijs. Zij vormen een bedrijfstak die financieel rendabel is en verantwoord omgaat met de omgeving. Het beheer van de natuurlijke omgeving ligt primair bij deze ondernemers.

Lang was het enige doel de productie per hectare te vergroten, met name voor de export. Dat ging ten koste van de natuur. Zo'n zeventig procent van de insectensoorten is verdwenen; evenals veel vogelsoorten. GroenLinks wil een gezonde leefomgeving, een schone bodem en lucht. Een groene leefomgeving is noodzakelijk om te kunnen voldoen aan de klimaatopgaven waar we voor staan.

Een te laag grondwaterpeil veroorzaakt bodemdaling en schaadt het natte ecosysteem. Naast onnodige uitstoot van CO₂ leidt dit op termijn ook tot hoge kosten voor het onderhoud van huizen en infrastructuur. Afwisseling van zware hoosbuien en lange periodes van droogte stelt ook de plattelandsondernemers in Vijfheerenlanden voor de uitdaging de veenlaag permanent vochtig maar de kleiige toplaag daar boven productief en bruikbaar te houden. GroenLinks wil daarom dat het grondwaterpeil wordt verhoogd en dat onze gemeente dit bevordert. Verder is het van belang dat voldoende zoet water wordt gebufferd tot een acceptabel slootwaterpeil. Deze wensen worden opgenomen in de omgevingsvisie omdat ze van belang zijn voor een robuuste landbouw voor zowel huidige als nieuwe teelten.

De gemeente gaat het gebruik van pesticiden terugdringen en controleert dat ook.

Beperking van het stikstofgebruik en het vergroten van de biodiversiteit zijn kenmerkend voor een robuuste landbouw. Daarin heeft de natuur een vanzelfsprekende plaats in de agrarische productie. Dat vereist een omgevingsvisie van de gemeente Vijfheerenlanden die dit mogelijk maakt en stimuleert. De omgevingsvisie op de ruimtelijke omgeving start met het in kaart brengen van gronden met landschappelijke, extensieve agrarische en ecologische kwaliteit. In die analyse participeren plattelandsondernemers en andere inwoners.

Intensieve landbouwbedrijven zijn minder passend binnen het kader van een moderne omgevingsvisie die gebaseerd is op actuele inzichten over het klimaat. Deze worden niet gestimuleerd maar moeten de mogelijkheid krijgen zich te ontwikkelen van intensief naar extensief, inclusief beheersactiviteiten. Herlocatie of sanering kan een bijdrage leveren die de gemeente positief ondersteunt. Robuuste landbouw en plattelandsondernemerschap krijgen volop mogelijkheden voor bedrijfsverbreding onder andere in detailhandel, recreatie en zorg.

LANDSCHAP EN TOERISME

Met natuurgebieden als de Zouwe-boezem, uiterwaarden langs Lek en Linge, Diefdijk, Over-Boeicop, het slagenlandschap en de Nieuwe Waterlinie heeft Vijfheerenlanden de toerist veel te bieden. De linten van Vijfheerenlanden staan op de nieuwe kwaliteitskaart van het Groene Hart nog steeds geboekt als hoogste kwaliteit. De recreatieve functie van Vijfheerenlanden is met name gericht op de eigen inwoners, dagrecreatie en kleinschalig verblijfstoerisme. Het behoud van de recreatieve waarden is een belangrijke doelstelling in de omgevingsvisie. Zo zou de aanleg van natuurbossen en meer struin- en wandelpaden kunnen worden gestimuleerd. Goed afgestemde voorzieningen en het behoud van deze landschappelijke kwaliteit zijn ook de pijlers voor meer kansen voor de ontwikkeling van andere inkomstenbronnen door plattelandsondernemers.

De gemeente moet actief beleid voeren, voor het onderhoud van onze monumentale gebouwen. Dorpslinten mogen vaker in aanmerking komen voor een beschermde status. Ontwikkelingen binnen die linten en in de natuur moeten adequaat getoetst worden aan de doelen van een robuuste landbouw en het behoud van erfgoed met het oog op toerisme en recreatie.

Wandelpaden worden waar mogelijk aangelegd of uitgebreid. De fiets krijgt, ook met het oog op scholieren, voorrang in het verkeer. Landbouwverkeer rijdt zoveel mogelijk gescheiden van fietsverkeer. Er komt beleid om te voorkomen dat groepen motoren gebruik maken van de smalle wegen in het stiltegebied van Vijfheerenlanden. De maximumsnelheid van 60 km/uur moet gaan gelden voor alle doorgaande wegen in Vijfheerenlanden.

VOLKSHUISVESTING

GroenLinks stimuleert de bouw van duurzame, levensloopbestendige en energie neutrale woningen en de versnelde verduurzaming van bestaande woningen. De gemeente stimuleert en faciliteert de woningcorporaties om hier werk van te maken en helpt met het isoleren van bestaande sociale huurwoningen en het aanbrengen van zonnepanelen.

Om de huidige woningnood te verlichten, dienen er op korte termijn meer sociale en betaalbare huur- en koopwoningen te worden gebouwd, vooral voor starters. Veel bestaande, goedkope koop- en huurwoningen komen niet vrij voor starters op de woningmarkt omdat de doorstroming volledig is gestremd. Om deze doorstroming op gang te brengen en meer aanbod voor starters op de woningmarkt te creëren, moeten er ook meer middeldure seniorenwoningen dichtbij voorzieningen en middeldure koopwoningen worden gebouwd.

Senioren zouden zo lang mogelijk zelfstandig in een door hen uitgekozen omgeving moeten kunnen wonen. GroenLinks Vijfheerenlanden is voorstander van “Hofjes”: kleinschalige complexen, waarin senioren samenwonen. Idealiter wonen hier niet alleen senioren maar bijvoorbeeld ook jongeren die zich nog geen eigen woning kunnen permitteren.

Het gemeentelijk toegezegde woningcontingent – het aantal woningen dat gebouwd mag worden - wordt in eerste instantie evenredig over alle kernen verdeeld. Het aantal te bouwen nieuwe woningen wordt verder afgestemd op het aantal benodigde sociale en betaalbare woningen per kern met een sterke voorkeur voor kleine projecten, liefst op initiatief van woningcorporaties of burgers.

Ruimte voor nieuwe woningen wordt vooral gezocht binnen bestaand dorps- en stadsgebied bijvoorbeeld via herbestemming van winkels, kantoren of bedrijven. Deze herbestemming kan ook in de huisvesting van asielzoekers voorzien. Woningbouw alleen als financieringsbron voor de gemeente of voor de winst van projectontwikkelaars wijst GroenLinks af.

De plannen voor verdere uitbreiding van Leerdam tussen Parallelweg en Schapendijkje moeten worden getoetst aan de lokale behoefte en dus niet aan de uitbreidingsbehoefte van de stad Utrecht.

ENERGIETRANSITIE

De tijd dringt: wij moeten hard werken aan onze bijdrage aan het terugdringen van de CO₂-uitstoot, zowel op de korte als op de lange termijn. De doelstelling is om in 2030 een reductie te hebben van zestig procent en in 2045 klimaatneutraal te zijn. Om dit te bereiken, zetten we als gemeente in op duurzame energie, energiebesparing en hergebruik.

Op daken van bedrijven, overheidsinstellingen en openbare ruimten worden zoveel mogelijk zonnepanelen geplaatst. Als gemeente ontwikkelen we daartoe instrumenten om bedrijven te stimuleren mee te helpen aan de opwekking van de lokale energievraag. De doelstelling is dat honderd procent van de dakruimten en parkeerplaatsen wordt gebruikt voor energie, groen en waterbuffering. In elk overheidsproject zijn zonnepanelen een vast element, behalve op daken ook op overkappingen van parkeerplaatsen, fietsenstallingen, stations en bushaltes. De gemeente laat meer publieke laadpunten voor elektrische auto's plaatsen. Als gemeente nemen wij initiatief om zonnepanelen te plaatsen. Ook langs autowegen, sporen en op braakliggende gemeentegrond.

Daarnaast ondersteunt de gemeente burgerinitiatieven voor duurzame energieopwekking, waarbij de inwoners delen in de opbrengst. Ook bewonersinitiatieven vanuit de (sociale) huur moeten hier aanspraak op kunnen maken. Collectieve warmtenetwerken per wijk zijn rendabeler en beter betaalbaar dan een keuze per woning. Buurtinitiatieven die dit nastreven ondersteunt de gemeente met daden en krediet. In de landelijke gebieden met verspreide bewoning stimuleren we als gemeente het gebruik van warmtepompen in plaats van gas en elektrische verwarming.

Restwarmte is een belangrijke verwarmingsbron. Als gemeente stimuleren en faciliteren we hergebruik van restwarmte. In onze waterrijke omgeving is aquathermie een belangrijke potentiële warmtebron. Als gemeente onderzoeken en stimuleren we het gebruik van aquathermie voor verwarming.

Omdat het landelijke elektriciteitsnetwerk nog moet worden aangepast, geven we voorrang aan lokale netwerken. Daarnaast onderzoekt de gemeente de mogelijkheden voor veilige lokale opslag. GroenLinks is voorstander van het plaatsen van kleine windturbines bij agrarische bedrijven. Deze zijn goed inpasbaar in het landschap.

Ook energiebesparing is een belangrijke stap naar een betaalbare transitie. Daarom gaat de gemeente bij eigen bouwopdrachten vereisten stellen op gebied van klimaatneutraliteit en duurzaamheid van materialen. In het kader van de omgevingswet gaan we mogelijkheden scheppen om bij het verlenen van bouwvergunningen eisen te stellen aan klimaatneutraliteit en duurzaamheid van materialen en de afgifte van fijnstof bij energiebronnen.

De gemeente faciliteert waar mogelijk het thuiswerken voor zowel de eigen medewerkers als andere inwoners door het stimuleren van een goede internetverbinding in de hele gemeente.

SOCIAAL DOMEIN

Voor GroenLinks Vijfheerenlanden is ieder mens gelijkwaardig, maar niet in alle gevallen gelijk. Deze verschillen mogen nooit tot een onrechtvaardige behandeling leiden. Iedere inwoner van Vijfheerenlanden moet zich kunnen ontplooiën in een veilige en gezonde leefomgeving. Belemmeringen dienen zoveel mogelijk te worden weggenomen en waar mensen - door ongelijkheid - achterstand ervaren wordt er gewerkt aan het verkleinen hiervan om te komen tot een gelijkwaardige positie voor alle inwoners.

Inclusiebeleid

Omdat mensen verschillend zijn of beperkingen hebben, kiezen wij voor een beleid waarbij die verschillen of beperkingen niet tot uitsluiting leiden. Wij gaan voor honderd procent inclusiebeleid. Het vertonen van afwijkend gedrag van een kind zou niet mogen leiden tot een stigmatiserend etiket. Het hebben van een lichamelijke, verstandelijke of zintuiglijke beperking en/of sociaal-economische achterstand zou geen belemmering mogen zijn voor toegang tot sociale activiteiten en voorzieningen. In onze ogen heeft het onderwijs hierin ook een taak.

Wij gaan sportverenigingen stimuleren zich in te zetten om ook mensen met een beperking toegang te geven tot hun activiteiten. Iedereen heeft recht op toegang tot sporten, cultuur en muziek. Behoud van en toegang tot deze voorzieningen is belangrijk. Kinderen in het basisonderwijs krijgen een voucher om kennis te maken met diverse verenigingen voor sport en cultuur in Vijfheerenlanden. Daarnaast zou de VHL-Pas ervoor kunnen zorgen dat iedereen toegang heeft tot sociaal-culturele voorzieningen.

Het hebben van een beperking, fysiek, verstandelijk of zintuiglijk, mag niet leiden tot het hebben van een handicap. Belemmeringen moeten worden weggenomen of worden gecompenseerd. Wij streven naar een optimaal toegankelijk Vijfheerenlanden. Dit betekent:

- Alle openbare gebouwen en wegen dienen te voldoen aan de eisen van bereikbaarheid, toegankelijkheid en functionaliteit.
- Bij het aanleggen van parkeervoorzieningen worden voldoende plaatsen gerealiseerd voor mensen met een beperking.
- Bij het ontwikkelen van beleid worden (organisaties van) ervaringsdeskundigen tijdig betrokken.
- Alle informatie vanuit de gemeente is optimaal toegankelijk.
- De gemeente onderzoekt of de vergaderingen van de Raad en Commissies ondersteund kunnen worden door een doventolk.

De gemeente voldoet aan haar verplichtingen voor de huisvesting van statushouders en werkt mee aan de kleinschalige opvang van asielzoekers. Daarbij kiest de gemeente voor spreiding over alle wijken in Vijfheerenlanden en gaat tijdig in gesprek met inwoners die hiermee te maken krijgen.

Maatwerk

Wij kiezen voor maatwerk in de zorg. Dat betekent dat ervaringsdeskundigen een vaste plek krijgen binnen zorg- en welzijnsorganisaties en dat ook zorgprofessionals aan de bestuurstafel zitten.

Complexe jeugdzorg moet bovengemeentelijk worden opgelost. Vanuit het dimensiemodel van Positieve Gezondheid zou voorkomen kunnen worden dat het kind van kastje-naar-de-muur wordt gestuurd. Verder vraagt de overgang 18-/18+ om flexibiliteit en maatwerk.

Binnen de (zorg- en) welzijnssector zet de gemeente in op contractering van organisaties die door de hulpvragers worden geprioriteerd.

Gezondheids- en preventiebeleid

GroenLinks Vijfheerenlanden staat voor een integraal gezondheids- en preventiebeleid. Wij vinden dat het Lokaal Preventieakkoord zo snel moet worden uitgevoerd. Er is een positieve link tussen een gezonde leefstijl en mentaal welbevinden. Als inwoners een leuk en goed leven hebben doen ze minder vaak een beroep op de zorg.

Kinderen en jongeren in de leerplichtige leeftijd worden bijvoorbeeld via GGD of jeugdzorg gemonitord om te zien of zij optimaal gebruik maken van de kansen die het onderwijs hen biedt. Deze monitoring betreft psychische en fysieke problematiek maar ook sociale problemen zoals pesten en uitsluiting.

In de communicatie over psychische problemen en onder meer huiselijk geweld maakt de gemeente meer gebruik van ervaringsdeskundigen, influencers en sociale media.

Vijfheerenlanden ligt in een waterrijk gebied. Kunnen zwemmen is daarom van levensbelang. GroenLinks Vijfheerenlanden vindt dat schoolzwemmen tot het basispakket behoort. De gemeente subsidieert het schoolzwemmen binnen het primair onderwijs.

Gezond en veilig opgroeien in Vijfheerenlanden

Een goede start begint met opgroeien in een gezonde, educatieve en sociale omgeving met als doel gelijke kansen voor iedereen. Een groeitraject vraagt om een integrale aanpak en begint bij de eerste duizend dagen. Basisvoorzieningen voor kinderen zijn het consultatiebureau, de voorschoolse educatie, peuterspeelzalen en/of kinderopvang. In de gemeente Vijfheerenlanden wordt in samenwerking met het onderwijs nu al gebruik gemaakt van de Gezonde Schooladviseur. GroenLinks wil ook de inzet van Gezonde Kinderopvang voor instellingen binnen de kinderopvang

faciliteren. Wij zijn voorstander van het zogenoemde Brede School-concept bij iedere vorm van basisonderwijs.

Om voor alle kinderen in Vijfheerenlanden gelijke toegang tot hun rechten te waarborgen, wil GroenLinks een gemeentelijke kinderombudsman aanstellen.

Buiten spelen wordt weer normaal. Een kind speelt en leert in een gezonde, veilige en groene leefomgeving met optimale verkeersveiligheid. In de komende vier jaar maakt de gemeente een start met het afschaffen van de zogenoemde zoen- en zoefzones. Kinderen moeten te voet of met de fiets naar school kunnen gaan. Met de auto naar school komen, zou dan een uitzondering zijn.

GroenLinks streeft naar een landelijke regulering van het consumentenvuurwerk. In de gemeente Vijfheerenlanden willen we op initiatief van bewoners vuurwerkvrije zones instellen. Bij festijnen en oud- en nieuw wordt het afsteken van vuurwerk per dorp of wijk door deskundigen gefaciliteerd.

Armoede- en schuldenbeleid

Armoede- en schuldenproblematiek blijft ook in Vijfheerenlanden een urgent probleem. Zolang landelijke maatregelen uitblijven voor een structurele verhoging van het wettelijk minimumloon en de daaraan gekoppelde uitkeringen, richten wij ons op preventie en vroegsignalering. Ook is het nodig om integrale zorg, welzijn-op-recept en stress-sensitieve benadering toe te passen in de schuldhulpverlening. Vroegsignalering draagt bij aan het voorkomen van armoedebeleid, maar is geen oplossing voor huishoudens die nu al met armoede kampen. Ook hier geldt dat alle informatie vanuit gemeente optimaal toegankelijk is. Inkomensondersteunende voorzieningen worden aangepast naar koopkracht. GroenLinks Vijfheerenlanden houdt vast aan het verhogen van de draagkrachtgrens naar 130%. Wij kiezen voor een ruimhartig sociaal beleid.

De gemeente Vijfheerenlanden spant zich in om het aantal dak- en thuislozen in de gemeente in kaart te brengen en tot een minimum terug te dringen.

Dorp en wijk centraal

GroenLinks gelooft in de kracht van zorg en welzijn dichtbij huis. Zorginstellingen zitten fysiek bij elkaar in multifunctionele gebouwen met sport-, gezondheidszorg of welzijn. Zorgverleners werken integraal samen aan zorg op maat. Optimaliseren van de eerstelijns maatschappelijk zorg naast de eerstelijns medische zorg van de huisarts heeft prioriteit.

De gemeente bevordert de betekenis van de Sociale Teams als eerstelijns maatschappelijke zorg, en betrekken scholen, dorps- of wijkverenigingen, kerken en sportverenigingen bij de eerstelijns maatschappelijk zorg.

Goede en open wijk-/dorpsverenigingen kunnen een sleutelrol vervullen bij het beschikbaar maken en houden van basisvoorzieningen in een nieuwe vorm. Het is van belang de verenigingen daarbij te ondersteunen niet alleen met een financiële bijdragen maar met name ook met ambassadeurs die de drempel naar faciliteiten en politiek verlagen.

GroenLinks gaat uit van het recht en de verantwoordelijkheid van mensen samen de leefbaarheid van hun dorp of wijk te verbeteren. Onderwerpen als aanpak van zwerfafval en vergroening van openbare ruimte en tuinen hebben meer kans van slagen bij initiatief vanuit de directe leefomgeving. Ook deze initiatieven verdienen stimulansen en een praktische ondersteuning van de kant van de gemeente.

Sporten in georganiseerd verband stimuleert de sociale cohesie in een wijk of buurt. De gemeente kan een bijdrage leveren door de afstand tussen sporten in ongeorganiseerd verband en georganiseerd verband kleiner te maken.

GroenLinks Vijfheerenlanden wil dat de gemeente daadwerkelijk maatwerk levert binnen jeugdbeleid. Dit is niet praten *over* jongeren, maar praten *met* jongeren. De gemeente daagt jongeren uit om met voorstellen en initiatieven te komen voor vrijetijdsbesteding en sociale activiteiten.

ECONOMIE, VERKEER EN MILIEU

De economie van Vijfheerenlanden staat er goed voor. Slechts 3,2% van de bevolking is werkloos (landelijk 3,8%) en de participatie in werk is onder volwassenen 74% (landelijk 71%).

De inpassing van economische activiteiten in ons woonklimaat en landschap vragen de grootste aandacht. Groei van de economie in de gemeente is geen doel op zich.

Om vrachtverkeer te weren van onze lokale wegen worden distributiebedrijven zo veel mogelijk verplaatst naar locaties bij de rijkswegen. GroenLinks wil ook geen stroomslurpende, buitenlandse bedrijven in Vijfheerenlanden.

Wie een bedrijf wil starten, krijgt de ruimte om in woongebied of voormalige agrarische gebouwen een bedrijf op te starten. Vooraf worden de grenzen aan verkeersaantrekkende, omzet, personeel en oppervlakte expliciet vastgelegd. De gemeente handhaaft deze afspraken zodat er voor een bedrijf helderheid is over de grenzen van de startlocatie.

Voor heel Vijfheerenlanden wordt de geurcirkel teruggezet op honderd meter. Dat wil zeggen: geen nieuwbouwwoningen binnen de geurcirkel van een bestaand agrarisch of industrieel bedrijf tenzij het bedrijf wordt uitgekocht.

Bij projecten en aanbesteding is een van de voorwaarden: een eerlijk loon voor mensen die (indirect) voor de gemeente werken

De binnensteden van Leerdam en Vianen krijgen een centrumgebied exclusief voor voetgangers.

De fietser krijgt prioriteit in ons verkeer. Bij aanpassingen van verkeerssituaties wordt inspraak geregeld voor organisaties voor langzaam verkeer. Hun advies wordt separaat meegestuurd naar de gemeenteraad.

De bewoners van kleine dorpskernen worden betrokken bij een tussentijdse evaluatie van de nieuwe OV-structuur. Lijnennetwerk, nachtbus aansluiting, buurtbus en flexbus zijn onderwerp van deze participatie. De uitkomsten worden meegenomen in het overleg met de provincie over het OV.

De rondweg Leerdam tussen Recht van ter Leede en Koendersweg biedt geen oplossing voor de verkeerscirculatie in Leerdam. Het verkeer richting Gelderland loopt bij de Koendersweg dood op de Lingedijk en zal via de Tiendweg weer terug keren in het centrum van Leerdam. De huidige combinatie spoorwegovergang met rotonde bij het Recht van ter Leede functioneert niet. Er wordt onderzoek gedaan naar alternatieven o.a. middels een tunnel voor uitsluitend de dominante verkeersstromen.

CULTUURAAANBOD

Het cultuurbeleid focust op verbinding en bundelt kennis en kracht tussen alle culturele initiatieven binnen de gemeente.

GroenLinks is voorstander van het instellen van een kleine (liefst bezoldigde) adviescommissie voor cultureel beleid. Deze commissie heeft ook tot taak groene, duurzame kunstprojecten bij openbare werken te stimuleren. Tevens is een actief platform van belang waarin ideeën en initiatieven worden uitgewisseld.

De glasblazerij en het glasmuseum zijn belangrijke elementen in de cultuurhistorie en aantrekkingskracht van Leerdam en verdienen daarom ondersteuning om deze te behouden.

GroenLinks is voorstander van een bioscoop/ theaterzaal in de sporthal Helsdingen.